

31.3.2021

Dnro: 228/D.a.4/2021

Eduskuntapuolueet

Asia Saamelaiskäräjien vetoamus lain porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta (987/2011) mukaisten vahinkojen oikeudenmukaiseksi korvaamiseksi sekä poroelinkeinin jatkuvuuden turvaamiseksi

Saamelaiskäräjät vetoaa eduskuntapuolueisiin syksyn 2019 ja talven 2019–2020 poikkeuksellisten sää-, lumi- ja luonnonolosuhteiden aiheuttamien porotuhojen oikeudenmukaiseksi korvaamiseksi sekä poroelinkeinin jatkuvuuden turvaamiseksi.

Syksyn 2019 ja talven 2019-2020 sää- ja lumiolosuhteet olivat Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan täysin poikkeukselliset ja poronhoidolle erityisen vaikeat.¹ Selvityksen mukaan maastossa kevättalvella 2019-2020 tehtyjen mittausten perusteella lunta oli ajankohtaan nähden neliometrillä yli kaksinkertainen määrä painossa mitattuna sen syvyyden ja tiheyden ylittäessä selvästi tavanomaisen. Tämän seurauksena selvityksessä arvioitiin, että vasatuoton ja teurasmäärien voimakas putoaminen tulee vähentämään suuresti markkinoille tulevan poronlihan määriä tulevana teurastuskautena, mutta erityisen suuri merkitys sillä on poronhoitajien tulotasoon poronhoitovuotena 2020-2021. Näiden vaikutusten ohella talvi aiheutti merkittävän kustannusten nousun lisääntyneiden työmäärien ja ruokintakulujen vuoksi. Paliskunnille tehdyn kyselyn mukaan poronhoidon kustannukset nousivat 80-90 prosenttia tavanomaista korkeammiksi. Siitosporojen menetyksistä ja vasatuoton putoamisesta johtuva teurastulojen romahtaminen tulevana teurastuskautena ja myös pidemmällä aikavälillä merkitsee hyvin todennäköisesti myös taloudellisten vaikeuksien kasaantumista ja kasvavaa realisoitumista porotaloudessa laajasti poronhoitoalueella.

Paliskuntain yhdistyksen tekemän laskelman mukaan poronhoidolle aiheutuneet tappiot ovat 23 miljoonaa euroa. Vahinkojen vaikutus jaksottuu noin neljän vuoden ajalle siten, että poronhoitovuodelle 2019-2020 kohdistuvat lisäruokintaan, porojen hoitamiseen ja kuljettamiseen liittyvät tavanomaista suuremmat kulut sekä osa porojen kuolemista, poronhoitovuodelle 2020-2021 ajoittuu teurastuoton romahdus sekä kuolleiden porojen todellisen määrän ja vasatuoton alenemisen toteaminen. Porokuolemat alentavat teurasporojen määrää poronhoitovuoden 2020-2021 lisäksi vähintään kahtena seuraavana vuonna. Teuraita tulee niin ikään olemaan normaalitilannetta vähemmän, koska poronomistajien on jätettävä vasaaja eloon menetettyjen siitoseläinten tilalle.

Porovahinkolain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on auttaa poronhoidon toimijoita selviytymään laajoista ja odottamattomista poronhoitoon kohdistuneista vahingoista. Porovahinkolain esitöiden mukaan lailla on tarkoitus mahdollistaa menettely, jolla voitaisiin nopeasti ottaa katastrofin tapahduttua käyttöön korvausjärjestelmä, jolla turvataan elinkeinon jatkumisen edellytykset.²

¹ Kumpula, Jouko; Jokinen, Mikko; Siitari, Jukka; Siitari, Sari (2020): Talven 2019–2020 sää-, lumi- ja luonnonolosuhteiden poikkeuksellisuus ja vaikutukset poronhoitoon. Saatavissa sähköisesti:

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/546154>

² HE 247/2010 s. 30.

31.3.2021

Dnro: 228/D.a.4/2021

Edellä kerrottu huomioon ottaen on Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan selvää, että poronhoidolle on aiheutunut porovahinkolaissa tarkoitettu vahinko ja se on luotettavasti todennettavissa Luonnonvarakeskuksen selvityksestä, paliskuntien kirjanpidosta sekä kuolleiden porojen määrästä. On myös selvää, että poronhoidolle tulee aiheutumaan lisää vahinkoa kuluvan vuoden lisäksi ainakin kahtena seuraavana vuotena vasa- ja teurastuoton romahduksen muodossa. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan asian käsittely on kestänyt valtion tasolla kohtuuttoman kauan ja poronhoitajat odottavat edelleen tietoa vahingonkorvausten määrästä ja siitä, tullaanko aiheutuneita vahinkoja ylipäättään korvaamaan.

Saamelaiskäräjät on erityisen huolissaan korvauksiin kohdennettavasta rahamäärästä sekä korvauksiin liittyvistä omavastuuosuuksista. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan poronhoidolle aiheutuneisiin vahinkoihin tulisi soveltuvin osin soveltaa yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita, joihin kuuluu muun muassa se, että aiheutunut vahinko korvataan täysimääräisenä. Saamelaiskäräjät on esittänyt maa- ja metsätalousministeriölle, että vahinkojen korvaamiseksi pyrittäisiin sekä kuluvalle poronhoitovuodelle 2020-2021 että seuraavalle poronhoitovuodelle 2021-2022 varmistamaan EU:n salliman ylärajan mukaisesti 10 miljoonaa euroa (yht. 20 milj. €).

Porovahinkolain 9.2 §:ssä todetaan, että hakijan omavastuu on vähintään 20 prosenttia todetusta menetyksestä ja hyväksyttävistä ylimääräisistä kustannuksista. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan omavastuuosuudet eivät saisi käsillä olevassa poronhoidon katastrofitilanteessa ylittää laissa mainittua 20 prosenttia, jotta poronhoidon jatkuvuuden edellytykset pystyttäisiin turvaamaan.

Poronhoidolle aiheutuneiden vahinkojen korvaaminen tulee kohdentaa oikeudenmukaisesti kaikille poronhoitajille, jotka ovat kärsineet porovahinkolain mukaista vahinkoa. Saamelaiskäräjät on myös huolissaan sellaisten paliskuntien osakkaista, joissa poroluku on yli suurimman sallitun. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan sellaisten yllilukupaliskuntiin kuuluvien osakkaiden, jotka ovat henkilökohtaisesti toteuttaneet teurastussuunnitelmaa, tulisi olla oikeutettuja porovahinkolain mukaisesti korvauksiin. Yksittäisellä yllilukupaliskuntaan kuuluvalla velvoitteensa hoitaneella osakkaalla ei ole minkäänlaista mahdollisuutta henkilökohtaisesti vaikuttaa paliskunnan poromäärään ja tästä syystä ei ole oikeudenmukaista, että yksittäiset velvoitteensa hoitaneet osakkaat jäisivät ilman vahingonkorvausta.

Saamelaiskäräjät vetoaa eduskuntapuolueisiin, jotta aiheutuneista vahingoista saataisiin sellaiset oikeudenmukaiset vahingonkorvaukset, että porolinkeinin jatkumisen edellytykset olisi tosiasiallisesti mahdollisuus turvata.

Merk.

Anni Koivisto
I varapuheenjohtaja

Sarita Kämäräinen
ma. lakimiessihteeri

I varapuheenjohtaja Anni Koivisto päätti vetoomuksesta 31.3.2021 kuultuaan II varapuheenjohtajaa Leo Aikiota.